גליוני השס על מועד קטן

רבי יוסף ענגיל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

גליוני השס על מועד קטן

רבי יוסף ענגיל

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/גליוני-השס-על-מועד-קטן/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ג: 4
דף ד. 4
דף ד: 5
דף ה. 6
דף ה: 6
דף ו: 6
דף ז. 6
דף ח. 7
דף ח: 7
דף ט. 7
דף ט: 8
דף י: 8
דף יא. 8
דף יב. 8
דף יב: 8
דף יג. 9
דף יג: 9
דף יד. 9
דף יד: 9
דף טו. 10
דף טו: 10
דף טז. 10
דף טז: 12
דף יז. 13
דף יז: 14
דף יח. 14
דף יח: 15
דף יט. 15
דף יט: 16
דף כ. 16
דף כא. 17
דף כא: 17
דף כב: 17
דף כג. 18
דף כד. 18
דף כה: 18
דף כו. 19
דף כו: 19
דף כז. 19
דף כז: 20
דף כח. 20
דף כח: 21

דף ב.

ומציינין את הקברות ויוצאין אף על הכלאים. נ"ב ע' תוספתא כלאים פרק ב' ישראל שקיים כלאים בתוך שדהו אין אחיו הכהנים נכנסין לתוכה אלא רואין אותה בציון [צ"ל כציון] בית הקברות עכ"ל התוספתא וצריך ביאור מדוע הכהנים דווקא אין נכנסים לתוכה וגם הך דרואין כו' ועכ"פ מתבאר מתוספתא דיש דמיון והתייחסות מה דכלאים לטומאת המת וכן במשנה כאן נשנו ב' הדברים האלה יחד וצריך טעם ואולי זהו ג"כ טעם תכריכי המת דאין בהם משום כלאים ולא חשיב לועג לרש דלועג לרש הוי רק במה שמראין שהוא פטור מן המצוות ומשא"כ כאן הוא היתיר פרטיי דכלאים עניינו עניין טומאת מת דומיא דכלאי זרעים וכנ"ל וע"כ המת עצמו שהוא הוא הטומאה הזאת שוב לא שייך בי' איסור כלאים כלל ואילו הי' כן בחיים שהי' בו טומאת המיתה הרי גם בחיים לא הי' נוהג בו איסור כלאים אלא דכ"ז שהוא חי אי אפשר וע"כ עכ"פ לא שייך בזה לועג לרש כיון דהוא היתיר עצמותי כפי מהותו עכשיו ולא מפאת שהמת פטור מן המצוות וע' תוס' נדה ס"א ב' ד"ה אבל:

דף ג:

והני הלכתא נינהו קראי נינהו כו' אלא הלכתא לר' ישמעאל קראי לר"ע, נ"ב דוגמא לזה נדה ע"ב ב' הני הלכות נינהו הני קראי נינהו כו' ומשני לר"ע קראי לראב"ע הלכתי

דף ד.

תוד"ה אלא א"ר אשי כו' כ' וקא דייק ר"ג מה שייכא תוספת שביעית גבי ניסוך שניתנו למשה גבי הדדי כו' אלא וודאי למילף סמכינהו רחמנא, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' ה' דכ' דאסור להתענות בט"ו בשבט מדתנן ד' ראשי שנים הן וחד מינייהו ט"ו בשבט וכיון דתני להו בהדדי דומי' דהדדי נינהו ומה אידך אסורים בתענית דהוו להו ר"ח ה"נ בט"ו בשבט כו' והביא ראי' מהך דכאן דאמרי' דכיון דנאמרו בהדי הדדי עשר נטיעות וניסוך המים ילפינן ומדמינן להו אהדדי ע"ש ולתוס' דכאן אין ראי' דרק תוספת שביעית דאין לו שייכות לניסוך המים יש לדקדק דמדאיתאמר יחד עם ניסוך המים ע"כ הכוונה להקישם כו' ומשא"כ בהך דר"ה שבא התנא לחשב כל הראשי שנים וא"כ הרי הי' לו לחשוב גם ט"ו בשבט דהוא ג"כ ר"ה לאילנות וע"ע מאירי יומא מ"ח א' שכ' דמדנשנו יחד גחלים עם סולת וקטורת ולבונה וכדתני' העיד ר"ע על הסולת והקטורת והלבונה

והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן יש לדון דגחלים קדושתן כסולת וקטורת גם לעניין דמה הנך מחשבה פוסלת בהן אף בגחלים כן ע"ש:

דף ד:

בדידין כו'. נ"ב הוזכר במשנה כלים פכ"ט מ"ז יד הבדיד ע"ש בר"ש:
שם אגפי', נ"ב פי' מחיצותי' והוא ל' משנה כלים פ"ח מ"ג ואין לה גפיים ובר"ש וגפיים הן מחיצות כו':
שם זיבלו מוכיח עליו, נ"ב דוגמתו לקמן י"ד א' איזורו מוכיח עליו ועוד לקמן כ"ד א' מנעליו מוכיחין עליו ונדרים מ"ח א' סעודתו מוכחת עליו ומכות כ"א א' מכתו מוכחת עליו ובכורות כ"ה א' שחיטתו מוכחת עליו וביצה ט' א' שבכו מוכיח עליו ובחולין קכ"ג ב' קרעה מוכיח עלי' ובשבת ס"א א' מכתה מוכחת עלי' ובב"מ כ"א ב' חזותו מוכיח עליו ובפסחים ז' א' עיפושה מוכיח עלי' ובב"ב קמ"ה א' גיטה מוכיח עלי' ושם קנ"ג ב' קברו מוכיח עליו ובברכות ל"ז ב' מעשי' מוכיחין עלי' ובר"ש שביעית פ"ג מ"ג בשם הירושלמי סלו ומגרפו מוכיחין עליו ושם מ"ח בר"ש וברע"ב שהגדר מוכיח עליו ושם פ"ד ה"א בירושלמי בהמתו מוכחת עליו כו' כירתו מוכחת עליו וירושלמי ערלה פ"א ה"א מקים הסייג מוכיח עליו וירושלמי כלאים פרק ב' ה"ג מקומו מוכיח עלי' שאינו רוצה בקיומו ובביצה ל"ג ב' קדירתו מוכחת עליו וע' שו"ת מהר"י ברונא סי' י"א וע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' רפ"ד דהך דכל צרכי חולה עושין ע"י עכו"ם בשבת היינו לומר לעכו"ם לבשל לו מאכל ואף דיש בו גם משום בישול עכו"ם וכ' שם בזה ועוד שאיסור בישולי כותים קיל טפי דלא נאסר משום בת בקתי' כו' והילכך כל שיש בו היכיר קצת התירו כההיא דשופת ישראל קדרה וכל שתחלתו או גמרו ביד ישראל להיכיר בעלמא שרי ואף זה היתיר איסור בשבת וחליו מוכיחין עליו שלא התרתו אלא לצורך כו' עכ"ל ומ"ש דהיתיר איסור בשבת כו' והכוונה דמדאומר לעכו"ם בשבת ועובר אשבות דאמיר' לעכו"ם זה מוכיח דמשום חולי הוא שעושה כן וע"כ הוא היכיר ממילא לגבי איסור בישולי עכו"ם קצ"ע דא"כ איסור בישולי עכו"ם גופי' יהי' בו היכיר זה דמדעובר לאכול בישולי עכו"ם, ע"כ דמשום חולי הוא שעושה כן ול"ל להך דהיתיר איסור בשבת כו' וע"כ דמשום בישולי עכו"ם גופי' איכא למימר דאה"נ דאוכל באיסור ואינו הוכחה וא"כ גם באיסור שבת נאמר כן [וע' מנחות ג' א' קק"ל ששחטן בדרום לשם קק"ד לירצו דמעשיהן מוכיחין עליהן דקק"ל נינהו דאי קק"ד בצפון הוי עביד להו אימור קק"ד נינהו ומיעבר הוא דעבר ושחט להו בדרום כו' אלמא דכל כה"ג לא חשיב מעשי' מוכיחין עלי' דאימור

מיעבר הוא דעבר כו' וע' תבואות שור סי' ה' סק"ג מש"ש וכאן ליכא הוכחה כל כך די"ל מיעבר הוא דעבר והקדיש אדעתא דהיום כו' עכ"ל עש"ה וכוונתו לגמ' מנחות הנ"ל] ואולי כוונת הרשב"א משום דשבת חמור לאינשי ולכן איסור שבת מוכיח טפי מאיסור בישולי עכו"ם ודו"ק:

דף ה.

רמז לציון קברות מה"ת מניין כו', נ"ב ע' ב"ב נ"ח א' ר' בנאה הוי מציין מערתא ע"ש ברש"י וע' ב"מ פ"ה ב' ר"ל הוי מציין מערתא דרבנן ע"ש ברש"י דמשמע דאינו חיוב מעיקר הדין רק למעלת צדיקים שלא תארע תקלה על ידם עש"ה וע"ע שבת ל"ד א':
שם ת"ל וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון, נ"ב הנה ממקרא זה אין לימוד אחיוב ציון רק בטומאת מת דהוא איסור לכהנים ויש לחוש שלא יעבור כהן על הטומאה ויעשה איסור ומשא"כ אשאר טומאות דאין כהן מוזהר עליהו אין ללמוד מכאן ולפי"ז צע"ק מגמ' סנהדרין ע"א א' אר"ש איש כפר עכו פעם אחת הלכתי לגליל וראיתי מקום שמציינין אותו ואמרו אבנים מנוגעות פינו לשם ואף דטומאת צרעת איתקש למת דכתי' אל נא תהי כמת מ"מ ג"כ אין כהן מוזהר עלי' דעל כל הטומאות אמרו סתם בבכורות כ"ט דאין כהן מוזהר עלייהו וכן בנזיר מ"ח א' במותם אינו מטמא אבל מטמא לנגעם כו' ואולי מעצמם עשו כן לציין משום אוכלי תרומה וטהרות אבל לא הי' חיוב בדבר ובאתי רק להעיר:

דף ה:

טומאה וקדשים, נ"ב אולי צ"ל תרומה וקדשים:

דף ו:

צדין את האישות, נ"ב הוזכר מצודת האישות גם בכלים פכ"א מ"ג:
שם מאי אישות כו' ברי' שאין לה עינים, נ"ב דוגמתו יש עוד ברי' שאין לה עינים והוא עטלף כנזכר בסנהדרין צ"ח ב' ע"ש ברש"י ד"ה עטלף:

דף ז.

אלא לאו דגינה, נ"ב ומדסיפא בכותל גינה רישא נמי בכותל גינה וקתני דמקרין כותל גינה הוא דמקרין הא דחצר ונפלה בונה אותה [פי' כדרכה] עכ"ל השאלתות פ' וזאת הברכה:

דף ח.

לי ולא לאורי, נ"ב דוגמתו פסחים ל"ג א' לו ולא לאורו:
שם לא יעורר אדם כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ב סי' כ"ה:

דף ח:

לפי שאין המת משתכח מן הלב ל' יום, נ"ב בברכות נ"ח ב' איתא י"ב חודש וצע"ק דאמאי לא אמר גם כאן כן דטעמא דמתני' משום הכי והא דתנן ל' יום היינו משום דקודם ל' לא איכפת לן אי ע"י ההספד יהי' גרעון בעתיד בשמחת יו"ט דאכתי אין חיוב יו"ט עליו ורק תוך ל' ליו"ט דכבר חל חיוב יו"ט עליו כההיא דשואלין ודורשין כו' ע"כ אסור להספיד מפאת שעי"ז יהי' גרעון בשמחת יו"ט הבא וע' פסחים ו' א' וצע"ק:
שם אין חופרין כו', נ"ב ע' רש"י ותוס' וע' נוב"י חאו"ח סי' ט"ז:
שם בחגך ולא באשתך, נ"ב ל' הבה"ג ה' מועד בחגך ולא בחג אשתך עכ"ל נ' דמפרש תיבת חג מל' שמחה והכוונה ושמחת בשמחת עצמך ולא בשמחת אשתך:

דף ט.

ביום עשתי עשר יום מה יום כולו רצוף אף עשתי עשר כולן רצופין, נ"ב דוגמתו כריתות י' א' ששים יכול בין רצופין בין מפוזרין ת"ל יום מה יום רצוף אף ששים כולם רצופין:
שם ודילמא ימים הראויין, נ"ב ע' דוגמא בתוס' יבמות ג' ב' ד"ה ל"ת שיש בו כרת בדבריהם שם ד' א' דאת כל שער, מיקיים בשער דהיתיר דהכוונה כל שער הראוי לאפוקי ראשו וזקנו דאסורים לגלח וע' סנהדרין ע"א אדרא"א עיר שיש בה אפי' מזוזה אחת אין נעשית עיה"נ משום דלא מיקיים בה את כל שללה תקבוץ והול"ל נמי דמאי כל שללה כל שלל הראוי היינו שמותר לשורפו וצ"ל דר"א לית לי' סברא הנ"ל דמפרשי' ראוי רק בעי' כל שללה ממש:
שם דאחיל להו עון דיוה"כ, נ"ב ק' דהרי דרשו ק"ו דהוא דאוריתא וא"כ מדוע הוצרך למחילה ומה עון הי' בו ע' שו"ת חות יאיר סי' רל"ו ועמ"ש על הגליון נזיר ב' ב' וע' שו"ת ח"ס חאו"ח סי' ע"ב ומש"ש דמה שהי' מקים המשכן ומפרקו בכל יום ואפי' בשבת לא הי' נחשב בונה משום דהוי בניין לשעה צ"ע דסוף סוף כיון דהי' במשכן עצמו נלמד מזה עצמו דחשוב מלאכה כיון דכלהו מלאכות ממשכן גמרי' והרי הי' זה במשכן ולולי מה שהי' במשכן שהיו נוסעים וחונים הרי לא הי' צריך לראי' כלל דאין בניין לשעה מלאכה דהא בכל מלאכות בעי' מלאכה המתקיימת ע' שבת ק"ב ב' במשנה ושם ק"ג א' רש"י

ד"ה דחק קפיזא ושם ב' בגמ' אינו חייב עד שיעשה מלאכה שכיוצא בה מתקיימת ושם ק"ד ב' דכותב בדבר שאין מתקיים פטור ובתוספתא שם דה"ה על דבר שאין מתקיים ושם צ"ד ב' תוד"ה וכי וכ"ה בכל המלאכות וכמבואר בדוכתי טובי והספק רק כאן מפני הנסיעה והתני' שהי' במשכן דיחשיב מלאכה גם בבניין לשעה וא"כ נהי דאמרי' דהנסיעה אינה מבטלת הבניין משום דכתי' על פי ד' עכ"ז נלמוד מן ההקמה והפירוק בימי המילואים דיחשיב גם בניין לשעה מלאכה:

שם אנשים של צורה הם, נ"ב ע' פירש"י וע' תענית ט"ז א' רש"י ד"ה אדם של צורה ושם לא הי' אפשר לו לפרש כפירושו כאן וכמובן עש"ה:

דף ט:

כאן במצוה שא"א לעשותה כו', נ"ב ע' שו"ת ח"צ סי' ק"ו:

דף י:

פרקמטיא כל שהוא אסור, נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל כ"ג אות ד':

דף יא.

ליטעון גופא ולא ליטעון פוריא, נ"ב ע' ב"מ קי"ג ב':

דף יב.

שהן עקורות ואין למודות זו מזו, נ"ב שמואל כי דריש בחולי דמועדא מילי דשריין דריש ואזיל כל מילי דשריין וכד דריש מזלי דאסירן דריש ואזיל כל מילי דאסירן עכ"ל השאלתות פ' וזאת הברכה והכוונה דכיון דאין למודות זו מזו ע"כ הוצרך לדרוש כל מילי דאסירן דמעצמינו לא נוכל לדון דבר מדבר בדימוי מילתא למילתא וכן במילי דשריין:

שם אמר אביי נקטינן הלכות מועד כהלכות שבת יש מהן פטור אבל אסור ויש מהן מותר לכתחלה, נ"ב כעין זה סנהדרין ס"ז ב' אמר אביי הלכות כשפים כהלכות שבת יש מהן בסקילה ויש מהן פטור אבל אסור ויש מהן מותר לכתחלה:

דף יב:

לימא שמואל כיחידאה ס"ל, נ"ב ע' מגילה י"ח ב':

שם אין לו מה יאכל הוי, נ"ב בשאלתות פ' וזאת הברכה וז"ל את"ל חיטי אסור דלא פסדן אין לו מה יאכל מאי מי אמרי' כיון דסגי לי' למיזף אסור א"ד כיון דבעי למיזף עציבא לי'

מילתא ולא מיקיים ושמחת בחגך כו' ת"ש דרב חצדו לי' חצדא כו' עכ"ל ומוכח דלולי ושמחת וגו' לא הי' מועיל מה שאין לו כיון דאפשר ללוות וע' ספרא ויקרא פרק י"ח בריתא א' ואם לא תגיע ידו די שה אין אומרים לו ללוות וע' ערכין ל' ב' והשיגה ידו יד עצמו שלא ילוה כו' וע' ב"מ קי"ב א' יכול אפי' אין לו כו' ונ' ג"כ דאיירי ביכול ללוות דאל"כ פשיטא ומה יעשה ואולי ה"א דאסור לו לקחת הדבר מיד האומן וע"ש בראשונים:

דף יג.

דהא איכא שכר פעולה כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' ס':

דף יג:

ואמאי קרי לי' חילקא דשקל חלקיהו, נ"ב ע' נדה ס"ב א' דגריסין שניטלו קליפתם נקראים חלוקות נפש והוא קצת כשם חילקא דכאן:

דף יד.

למזונות דברי הכל מותר, נ"ב ע' פירש"י דהוי אונס וע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' רס"א מש"ש ועוד מקמץ ובורסקי נמי כו' ויש לדבריו ראי' מכאן דהא כאן נמי אסור לצאת מארץ לח"ל ואעפ"כ למזונות חשבינן לי' אונס וע' מה שדן מכאן בשו"ת תשב"ץ ח"א סי' כ"א וכ"ה בשו"ת חוט המשולש טור ג' סי' י"א בשמו וכבר קדמו בזה ברוקח סי' קצ"ז:

דף יד:

דנין ד"נ, נ"ב ע' בס' בנין אריאל עה"ת פ' שופטים דקדק מדברי רש"י דבן סורר אינו נסקל במועד וע"ש שכ' בטעמו דבאמת הוא מלאכה ע' תוד"ה ממנעי אלא דהמצוה דוחה וע"כ בן סורר דאם רצו אביו ואמו למחול לו מוחלין כמבואר בסנהדרין פ"ח ע"כ הוי כהך דכתובות מ' אי אמרה לא בעינא מי איתא לעשה כלל ואינו דוחה עש"ה:

שם נמצאת מענה את דינו, נ"ב כזה סנהדרין ל"ה א', קי"ב א', ב"ק צ"א א':

שם והא כ"ג דכל השנה כרגל לכ"ע דמי כו', נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' צ"ג:

שם תוד"ה מהו כ' הא ליכא אלא עשה ואין עשה דוחה עשה, נ"ב ע' גי' הב"ח וע' שו"ת מהראנ"ח סי' ס"ב דהועתקו שם דברי התוס' כמו שהם בתוס' דכאן ולא כפי הגהות הב"ח:

שם כ' ושמא מסוטה ילפי', נ"ב כן נ' ג"כ מרש"י סנהדרין פ"ה א' ד"ה ואחר מי התירו דהיתיר קללת נידוי נלמד מסוטה:

דף טו.

אבל חייב בקריעה דא"ל רחמנא לבני אהרן לא תפרומו מכלל דכ"ע מיחייבי, נ"ב ע' ריב"א עה"ת פ' שמיני ד"ה ובגדיכם לא תפרומו שכ' תימא אמאי מפקי קריעה למת מויקרע את בגדיו שהוא דברי קבלה תיפוק לי' מהכא מדהזהיר קריעה לכהנים מכלל דישראל יש להם לקרוע על מת שמאותו טעם מפיק רש"י שאבל אסור בתספורת מן ראשיכם אל תפרעו ותי' הרב ר' אליקים כו' ע"ש והוא פלא גדול דאישתמיט להו במחכת"ה גמ' דכאן דיליף באמת חיוב קריעה באבל מן לא תפרומו כי היכי דיליף לעיל י"ד ב' איסור תספורת מן ראשיכם אל תפרעו ולקמן כ' ב' אמר רק קריעה דמעומד מנא לן דכתי' ויקם איוב ויקרע את מעילו אבל לא יליף גוף חיוב הקריעה משם:

דף טו:

ספוקי מספקא לי', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל כ"ח אות ה' וצ"ע:

שם תוד"ה ורחיצה כ' אמאי לא בעי מהו בסוכה. נ"ב ע' חזקוני עה"ת פ' וזאת הברכה עה"כ ברוך מבנים אשר כ' כשעשה ראובן אותו מעשה סיפר אשר המעשה לאחיו אמרו כך אתה מוציא דבה על אחינו הגדול ונדוהו בא משה והתיר נדויו כשם שאומרים למנודה ארור כך אומרים למתירו ברוך ולפי שמנודה אסור בתשמיש אמר מבנים ולפי שרחקוהו אחיו אמר יהי רצוי אחיו ולפי שמנודה אסור בסיכה ברכו וטובל בשמן רגלו ולפי שמנודה אסור בנעילת הסנדל ברכו ברזל ונחשת מנעליך עכ"ל א"כ יש מקור משם לאסור מנודה בסיכה אולם יוקשה אאיבעי' דלקמן מנעילת הסנדל ותשמיש המטה:

שם תוד"ה לא אשארא כ' וא"ת ואמאי לא פשוט מר"א כו', נ"ב ע' שו"ת הרשב"א ח"ד סי' פ"ו תי' דר"א מוחרם הי' ולא מנודה עש"ה ומה שהקשה שם מדוע לא סקלו את ארונו י"ל בפשיטות משום דאחר מיתתו מיד עמד ר"ע ואמר הותר הנדר ומה שאמרו שכל המתנדה ומת בנידויו ב"ד סוקלין את ארונו היינו אם לא התירו הנידוי אחר מיתתו והוא מנודה עדיין בשעת הסקילה אבל בהתירו אין לסקול כיון דעתה אינו מנודה עוד וע"ע שו"ת הרשב"א שם ח"ד סי' רכ"ט וסי' רס"ה:

דף טז.

ומנלן דמשמתינן דכתי' אורו מרוז, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' תקצ"ט דכל דבר שמשמתין עליו משמתין גם לאשה דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ע"ש וכן הוא בנימוקי מהרמ"מ שבסוף שו"ת מהרי"ו דס"ה ע"ב ד"ה דין שמרת פנינה

כו' וכ"ה בשו"ת הרא"ש כלל ל"ט אות ה' ונ' דצריכין להיקיש זה רק למ"ד דמרוז גברא רבה הוי דאז הי' ה"א לומר דכיון דרק באיש כתי' אין ללמוד אשה מאיש ודו"ק וע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' ע"א דנידוי וחרם שניהם דרבנן כי שניהם מדברי קבלה ממקרא אחד דרשו אורו ארור וגו' ומש"ה ספיקם להקל ע"ש וכ"כ שם עוד לעניין נידוי בסי' ס"ט ע"ש וע' שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' ע"ב עש"ה:

שם דאכיל ושתי בהדי' וקאי בד' אמות דידי' דכתי' יושבי', נ"ב ט' שו"ת הריב"ש סי' קע"ג הביא תשובת רב האי גאון וז"ל הכי חזינא דמוחרם אסור לדבר עמו ולישב לפניו בתוך ד' אמות כו' עכ"ל ומשמע דגריס כאן ויתי"ב תחת וקאי וגירסא זו מדוקדקת יותר מדיליף לי' מתיבת יושבי' דהיינו ישיבה ואכילה ושתי' נמי ישיבה מיקריין ע' תוספתא סוטה פרק ג' אין ישיבה אלא אכילה ושתי' והנה אם המנודה מותר לישב בתוך ד' אמות של איש אחר פשוט דאסור משום לפני עור עכ"פ דמכשיל את האחר בעבירה דאם הוא תוך ד' אמות דאחר הרי גם האחר תוך ד' אמותיו והאחר הרי אסור להיות בד' אמותיו וצריך להתרחק ממנו ואולם יל"ע אם איננו גם איסור עצמיי דכיון דעניין הנידוי הוא ריחוק מישראל י"ל דכשם שאחרים מחויבין להתרחק ממנו כך הוא צריך לקבל ע"ע ריחוק מאחרים דגם עליו חל חיוב הריחוק דוגמת מצורע דהאיסור עליו לבא במחנה ישראל ויש נ"מ בזה אם מותר המנודה להיות בד' אמות דקטן דמשום לפני כו' י"ל דשרי דנידוי דרבנן ואיסור דרבנן שרי להאכיל בידים לרשב"א ואם היא חיוב עצמיי להתרחק מישראל גם הקטן ישראל הוא וחייב להתרחק ממנו וגם אי נימא דבמהלך אין לו ד' אמות ע' יו"ד סי' של"ד ש"ך ס"ק ט"ו א"כ יש נפקותא להיכא דהמנודה הולך והאחר עומד או יושב בד' אמותיו אי שרי דמעתה הרי אין האחר בד' אמות שלו כיון דהוא הולך ואין לו ד' אמות ומשא"כ הוא הרי ישנו בד' אמות של האחר כיון דהאחר עומד או יושב ויש לו ד' אמות וא"כ אי משום לפני כו' שרי ואם הוא איסור עצמיי שמחויב הוא להתרחק מאחר אסור ודו"ק היטיב ויש לדון בזה מדברי התשב"ץ בתשובה ח"ג סי' רי"א עש"ה בסוף הסי':

שם ומנלן דנייצינן ולייטינן, נ"ב ע' תוס' לעיל י"ד ב' ד"ה מהו שינהוג:

שם ומנלן דכפתינן ואסרינן, נ"ב ע' רמב"ם ה' רוצח פ"ה ה"ו ובהשגות הראב"ד וע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי י"ד:

שם ה"מ לממונא אבל לאפקרותא לאלתר כו' ולהלן ה"מ לממונא אבל לאפקרותא עד דחיילא כו'. נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל כ"ח אות ד' וצ"ע:

שם תלמיד שנידה לכבודו כו', נ"ב ע' שו"ת הרא"ש כלל כ"ח אות א' וע' שו"ת תשב"ץ ח"א סי' ל"ג בארוכה וכנראה שלא ראה תשובת הרא"ש הנ"ל וע"ע שו"ת מהר"י ברונא סי' קפ"ח:

שם מה ירך בסתר אף ד"ת בסתר, נ"ב צ"ע אם זה רק בהלכה דאילו באגדה מצינו בב"ב קמ"ה ב' דקרינן לבעל אגדה עתיר פומבי דהוא פרהסיא וע' סיפרי ראה פיסקא פ"ז בסתר לאמור כו' עש"ה:

שם רש"י ד"ה זו עשירית האיפה שלו כ' שמביא כהן הדיוט כשמחנכין אותו כו'. נ"ב ע' רש"י מנחות ק"ח א' ד"ה ומותר עשירית האיפה:

דף טז:

עייא, נ"ב ע' השמטות מנמוקי הגרי"ב דמאי פ"ג מ"ב דכן הי' דרכם לפעמים להחליף ח' בע' וע' בח' וכמו במשנה שם נאמר שאינו מעושר אלא מניין והוא כמו שאינו מחוסר אלא מניין וכן ברבה תולדות קורין לחתירתא עתירתא וכן מצאתי בחידושי רמ"ה סנהדרין ו' ב' ד"ה ור"ש בן מנסיא שכ' דחי"ת ועי"ן מתחלפות דכתי' חמדתו וכתי' מיכה א' ויקח מכם עמדתו עכ"ל ושוב מצאתי עוד בפי' הראב"ד על הת"כ פ' קדושים פרשה ב' בבא ט' שכ' ג"כ דע' ות' מתחלפין והביא לזה שם ראיות רבות מאוד עש"ה וכ"ה עוד בחידושי הרמ"ה סנהדרין ק"ג א' אהך דויחתר לו ע"ש וכ"ה עוד בס' תניא רבתי בפי' ההגדה וז"ל ופתרון ויפסח נוכל לפרשו כמו ויפסע כו' עכ"ל וע"ע רש"י ביצה ז' א' ד"ה דפחיא דכ' דהוא כמו דפעיא ע"ש ומצאתי עוד אריכות בזה ברמב"ן עה"ת דברים ב' פסוק כ"ג ע"ש מ"ש ועל דעתי העוים הם החוים כו' ומורגל הוא בלשון ומה עויא (צ"ל עייא] אומר בדבר זה על ר' חייא כו' עש"ה וע"ש במיני תרגימא להגאון הרי"פ ז"ל שדיבר בהך דכאן ובדברי המהרש"א בח"א כאן עש"ה וע"ע ביצה ל"ב א' מאי חרניות א"ר יהודה ערניות והוא ג"כ חילוף ע' בח' וע' תוס' ב"מ נ"ט ב' ד"ה זה תנור של עכנאי דכ' יש דגרס חכנאי וכן בירושלמי וחכן זה נחש עכ"ל ואולם בבבלי נקרא נחש תמיד עכנא והטעם ג"כ כנ"ל דע' וח' מתחלפין ושם עכנא כמו חכנא וע"ע בר"ש כלים פ"ב מ"ב דכ' אביונות כמו חביונות והיינו דכמו דע' וח' מתחלפין כך א' וח' מתחלפין דא' וע' שוין במבטא וגם מתחלפין לרוב כמ"ש בגליון שבת ע"ז א' וע"ע ירושלמי תרומות פ"ג ה"ב אית תניי תני משיטחנו ואית תניי תני משיטענו וי"ל דשניהם קיבלו ל' אחד רק דנחלקו אם העין מתחלפת בחי"ת או להיפוך ויש כה"ג פלוגתא בקבלה בל' דומה במקומות רבות וכמ"ש ברשימותי:

שם אחרונים מכלל דאיכא ראשונים, נ"ב דוגמתו נזיר י"ט ב' והימים הראשונים יפלו מכלל דאיכא אחרונים:

דף יז.

צורבא דרבנן עביד דינא לנפשי' במילתא דפסיקא לי' נ"ב ה"ה בדבר השייך לבני העיר אם ידוע לרוב בני העיר או לטובי העיר עבדי דינא לנפשיהו ומוציאין מיד המחזיק בלא ב"ד ובלא עדים אחרים, שו"ת הרא"ש כלל ו' אות כ"ג וע"ע בהך דכאן בשו"ת שבות יעקב סי' קס"ז:

שם מאי דקמן דאתא האידנא האי סבא בבי מדרשא דהא כמה שני לא אתא, נ"ב דוגמתו כתובות ס"ז ב' אדהכי אתאי אחתי' דרבא דלא חזי' לי' תליסרי שני כו' אמר מאי דקמא וע"ע דוגמתו קידושין ע' ב' ר' מתנא לא חויי' לנהרדעא תליסר שני ההוא יומא אתא כו':

שם במכה לבנו גדול הכתוב מדבר, נ"ב ע' שו"ת הלכות קטנות סי' רכ"ב דכ' דהאי גדול היינו בן כ"ב שנה ובן סורר יוכיח שעברו עליו י"ג שנה ויסרו למשפט כל ג' חדשים עכ"ל ומ"ש בן כ"ב שנה נ' כוונתו לגמ' קידושין ל' א' חנוך לנער כו' משיתסר עד עשרים ותרתין ע"ש ברש"י דמוכח כדברי ה"ק הנ"ל ומצינו בכמה דוכתי בגמ' תיבת גדול דאין הכוונה ממש אשיעור גדלות וע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' נ"ג מש"ש אהך דכתובות ק"ב ב' ממאי דבגדולה עסקי' כו' דאין הכוונה גדולה ממש בת י"ב שנים כי הדבר הזה אינו תלוי בגדלות רק שתהא בת דעת ותוכל להשמר מרציחה ומבחנת בקמים עלי' כו' ונוכל לומר כשהגיעה לפעוטות דמקחן מקח וממכרן ממכר דיש להן דעת גדלות הנזכר וכן הדעת מכריע דמה לי בת י"ב או בת י"א אם היא בת דעת אין זה לא קניין ולא קידושין ולא עונש ולא מתן שכר עכ"ל ואם דבקצת דוכתי מפרשי' לא גדול גדול ממש כו' ע' יבמות מ"ז א' ועמש"ש בגליון מ"מ מלבד אלה יש עוד דוכתי שלא הוצרכו לפרש היכא דהעניין מוכיח דאין הכוונה אגדלות ממש וכן הוא בשם קטן וע' שבת קמ"א ב' לא יצא קטן במנעל גדול והכוונה שם קטן בקומה לא קטן בשנים וע' קידושין ס"ה א' במשנה דקרי לאם ובת גדולה וקטנה וע"ע שם ס"ד ב' במשנה וע' סנהדרין ע"ו ב' והמשיא אשה לבנו קטן דהכוונה עד לפני פרקו שנה ולא כל זמן הקטנות כשאר קטן סתמא ובכתובות י"א א' הגדול שבא על הקטנה והקטן שבא על הגדולה כו' והכוונה שם בגדול אבן ט' וקטן פחות מבן ט' וכן בגדולה הכוונה אבת ג' וקטנה פחותה מבת ג' ע"ש וע"ע סנהדרין ק"ד א' שהיו משיאין קטנה לגדול וגדולה לקטן כו' וברש"י ולא קטן וקטנה ממש אלא שעומדין על פרקן וראויין הן להוליד כו' ע"ש:

שם ר"ל הוי מנטר כו', נ"ב ע' שו"ת רד"ך בית כ"ו חדר ד':
שם שלו נידוי, נ"ב דעת הרמב"ם דלאו דווקא באומר אדרבה רק כל המנדה למי שאינו מחויב נידוי אותו המנדה ב"ד חייבין לנדותו ע' שו"ת הריב"ש סי' ל"ד דדווקא במנדהו בהחלט אבל אם אמר לו לפני המעשה בגזירת נידוי שלא יעשה המעשה ההוא אין מנדין אותו דשמא לאיים עליו הוא דאמר ולא כיוון לנדותו וכן אם הי' המנדה שוגג וטועה בדין וסבור שמחויבין נידוי על מעשה ההוא אין ב"ד מנדין אותו שאין ב"ד מנדין השוגגין ע"ש:
שם ומהני בי' כו', נ"ב ע' פירש"י וע' כזה בירושלמי סנהדרין פ' חלק ה"א דבר אחר וכמסמרות נטועים מה מסמר הזה את קובעו אעפ"י שאת חוזר ונוטלו ממקומו מקומו ניכר כך כל מי שפשטו ידיהם הרבים בו אעפ"י שחזרו וקירבו אותו סופו ליטול את שלו מתחת ידיהם ע"ש בפני משה:

דף יז:

שנפרעין ממנו, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' ס"ט אריכות בעניין חכם שנידה כל אנשי העיר דאין הנידוי מזיק לבניהם ע"ש ויש לדקדק קצת גם מכאן דאמר שנפרעין ממנו ומשמע ממנו ולא מבניו ע' כזה תענית ל' ב' ועמ"ש בגליון שם:
שם מקצת היום ככולו, נ"ב ע' ר"ן בפרקין [דף ר"צ ע"ב מדפי הרי"ף] דכ' דבשמע שמועה ביום ל' לא חשיבא שמועה רחוקה דלא אמרי' בכי הא מקצת היום ככולו דהא וודאי שמועה ביום ל' הוי ע"ש ונ' כוונתו דנהי דמקצת היום ככולו מ"מ אין מקצת האחר כלאחר זמן רק אכתי יום ל' הוא והוא יום אבילות ולכן השמועה בו שמועה קרובה היא וצ"ע בזה בנזיר ו' א' דאמר דמפאת מקצת היום ככולו יום ל' דנזיר עולה לכאן ולכאן במקבל עליו ב' נזירות עש"ה וע"ע תוס' קידושין ל"ט א' ד"ה עד דכ' וי"מ שהקב"ה דיבר עם יהושיע ביום ל' דאבל משה כו' ואע"ג דאין שכינה שורה מתוך עצבות מ"מ מקצת היום ככולו עכ"ל ולפי' זה משמע ג"כ דמקצת האחר איננו זמן אבילות עוד מדהית' שכינה שורה בו ודו"ק:
שם רש"י ד"ה סבר כרבנן כו' כ' ולא הוי אונס כו', נ"ב ע' נוב"י חאו"ח סי' י"ד:

דף יח.

ברית כרותה לשפתים, נ"ב דוגמת ל' זה נדה נ"ח ב' ברית כרותה לו שכל המוללו מריח בו:

דף יח:

מאן לימא לן דברצון חכמים עבדי דלמא שלא ברצון חכמים עבדי, נ"ב כזה גיטין מ"ה א' וגם שם היא קושי' דאביי כמו כאן:

שם לא מיבעי' לארס דלא קעביד מצוה, נ"ב ע' ביצה ל"ו ב' וע' שו"ת חיים שאל ח"ב סי' מ"ב אות א':

שם אין כותבין ספרים כו', נ"ב ע' שו"ת מהר"ם פדוואה סי' י"ג:

דף יט.

שבת עולה ואינה מפסקת רגלים מפסיקין ואינן עולין, נ"ב ל' השאלתות פ' חיי שבת עולה ואינה מפסקת מ"ט עונג הוא דכתי' בי' רגלים מפסיקין ואינן עולין מ"ט שמחה כתי' בהו וכ"ה בבה"ג ה' אבל וע' תוס' לקמן כ"ג ב' ד"ה מאן דאמר דכתבו כן וחידוש שלא הביאו דברי השאלתות והבה"ג וע"ש בשאלתות עוד דכ' בעניין הפלוגתא דמתני' לעניין עצרת ור"ה ויוה"כ וז"ל ברם צריך עצרת בזה"ז דיום אחד הוא ור"ה ויוה"כ נמי מבטלו גזירת שבעה או לא מי אמרי' רגל דהוי ז' מבטל גזירת ז' אבל הני דחד יומא אינון כשבת דמי או דילמא שבת עונג הוא דכתי' בי' אבל הני כיון דאית בהו שמחה כרגלים דמו ומפסיקין ת"ש דתנן רא"א משחרב ביהמ"ק עצרת כשבת כו' ר"ג אומר ר"ה ויוה"כ כרגלים מ"ט כיון דהוקשו כל המועדים כולם זה לזה אפי' ר"ה ויוה"כ וכ"ש עצרת דאיקרי רגל ואיקרי חג ואית בי' שמחה עכ"ל ומבואר בהתחלת דבריו דיש חיוב שמחה בר"ה ויוה"כ ומסיום דבריו מוכח להיפוך וגם מ"ש על עצרת דאיקרי חג צ"ע דגם ר"ה איקרי חג וכמ"ש הפוסקים ומקרא מלא בכסה ליום חגנו ואולי כוונתו דיוה"כ דאית בי' שמחה מבטל כו' ונוסף עליו ר"ה דאיקרי חג וכ"ש עצרת דאית בי' תלתא דאיקרי רגל וחג ואית בי' שמחה ובגוף הדבר אי יש חיוב שמחה בר"ה האריכו האחרונים ובטח כבר הובא בהם גם דברי השאלתות ובמס' סופרים פי"ט ה"ו מפורש ואין מזכירין בו (ביוה"כ) לא מועד ולא שמחה שאין שמחה בלא אכילה עכ"ל וכזה לעיל ט' א' אין שמחה בלא אכילה ושתי' וכזה גם בתוס' מנחות פ"ב א' ד"ה אינו וד"ה הנסכים דאין מביאין עולות ממע"ש משום דכתי' בי' שמחה ואין שמחה בלא אכילה ע"ש וע' ס' הפרדס לרש"י סי' קע"ו פלוגתא אם לומר בר"ה ותתן לנו מועדים לשמחה ע"ש ובס' יריאים סי' קכ"ז כ' דיש בר"ה חיוב שמחה וביוה"כ נמי הי' ראוי להיות אלא מדכתי' ועניתם וגו' מכלל שהוציאו מדין שמחה עכ"ל וע"ע שו"ת מהרי"ל סי' קכ"ח וז"ל ואתה כתבת דשבת הוי טפי שמחה מימים נוראים לא כי הא קמן דהוו כרגלים ופסקו אבילות ז' ול' משא"כ

בשבת כו' וכל קולי דשמחת יו"ט של ר"ה כמו שאר יו"ט ומקרא קודש הוא אלא שאין בו הלל וכן שש ושבע של פסח נמי מטעם מעשה ידי טבעו בים עכ"ל כוונתו דמה שאין אומרים הלל בר"ה זה אין מורה על שאין בו שמחה דהא ה"נ בשש ושבע של פסח אין אומרין הלל ואעפ"כ אית בי' שמחה אולם עדיין צע"ק דבפסח מיהת מדלגי דלוגי משא"כ בר"ה אין אומרים הלל כלל וגם גוף הדבר שכ' דע"כ אין אומרים הלל בפסח משום מעשה ידי טבעו בים לא ידעתי מקורו דהך דמעשה ידי טובעים בים הוא בסנהדרין ל"ט ב' ולא נאמר שם לעניין הלל ע"ש וטעם שאין אומרים הלל בפסח רק ביום ראשון מבואר בערכין י' ב' דהוא משום דימי פסח אין חלוקין בקרבנותיהן ע"ש אולם בזכרוני מס' תניא רבתי דכ' בשם המדרש דע"כ לא נאמר שמחה בתורה בפסח משום מעשה ידי טבעו ביה וע"כ נאמר בסכות ב"פ שמחה בתורה להשלים שמחת פסח החסיר' עכ"ד וה"ז כעין יום שלישי שנכפל בו כי טוב להשלים כי טוב החסר בשני ואלה הדברים מתאימים גם עם דרך אמת ואכ"מ וע"ע ברבינו יהונתן על הרי"ף עירובין ס"פ בכל מערבין דכ' כ"ש בשמחת יו"ט של ר"ה ושל יוה"כ עכ"ל הרי דפשיטא לי' דיש גם בר"ה ויוה"כ שמחת יו"ט:

דף יט:

דקא נהגא מצות שלשים ברגל, נ"ב בשאלתות פ' חיי שם איתא אבל לעניין שלשים עולה מ"ט משום דאין תספורת ברגל אע"ג דהא דלא מספר לאו משום אבילות הוא אלא משום רגל אפ"ה עולה עכ"ל נ' מדבריו דאסור לו לאבל לכוון שמה שאינו מספר הוא גם משום איסור אבילות דזהו נגד שמחת יו"ט רק באם צריך להסתפר ומונע מזה צריך שיחשיב שעושה זה רק משום איסור יו"ט דו"ק ותשכח דאל"ה הל"ל אע"ג דבלאו אבילות נמי לא הי' מסתפר משום רגל לחוד ודו"ק היטיב:

דף כ.

מאי לאו אסיפא לא ארישא, נ"ב ע' נוב"י חאו"ח סי' י"ד:

שם תוד"ה מה כ' ומויעש לאביו אבל כו', נ"ב ע' שאלתות פ' ויחי וז"ל דאילו מאן דמית לי' מיתא מיחייב למיתב עלי' באבילותא ז' יומין דכתי' ויעש לאביו אבל שבעת ימים ודילמא שאני יעקב משום דהוי חשוב עבדו לי' מילתא יתירא אלא מהכא דיתיב ר' חייא כו' כדאמרי' כאן בגמ' ומ"ש השאלתות דדילמא מילתא יתירא עבוד כזה לקמן כ"א א' וע' לקמן כ"ו א' תוד"ה משכם ומשילו:

שם כ' דאין למידין מקודם מ"ת, נ"ב ע' שו"ת הריב"ש סי' שכ"ח וצע"ק דהא דאין אדם מקנה דשלב"ל לא ילפי' לי' משום קרא וע"כ דסברא היא וא"כ מדוע יהי' חילוק בין קודם מ"ת לאח"כ ולדעת האומרים דטעמא דדשלב"ל הוא משום אסמכתא יש ליישב לפמ"ש בשו"ת הרא"ש כלל ח' אות ט"ו דבדיני ב"נ אסמכתא קניא עש"ה ואולם דברי השו"ת הרא"ש עצמם צריכים טעם דהא דאסמכתא לא קניא סברא הוא ולא מקרא וא"כ ראוי שגם בדיני ב"נ יהי' כן וגם צ"ע אם יש ראי' מדיני ב"נ עכשיו לקודם מ"ת ואכ"מ ובכללים שלי הארכתי מאוד בעניין אין למידין מקודם מ"ת וע"ע שו"ת רדב"ז ח"ב סי' תשכ"ח וע' שו"ת שבות יעקב חאו"ח סי' כ"ו:

דף כא.

עיקר מרירא חד יומא הוא, נ"ב הטעם דאבילות הוא היפיכיות לשמחת החג כטעם והפכתי חגיכם לאבל וע"כ כמו שבשמחת החג אמרו לעיל ט' א' עיקר שמחה חד יומא הוא כן להיפוך כו':

שם תוד"ה דחי כ' ושמא הואיל והנביא אמר לו מות ימות הרי הוא כמת, נ"ב זה חידוש דמפאת דיודעין וודאי דימות עפ"י נביא לכן כל העומד למות כמת דמי וחשוב ככבר מת ושייך להתאבל עליו וע' דוגמת זה דעומד למות כמת ממש בב"ר פ' נח פרשה ל"ב דדואג התיר אשת דוד מפאת דדוד מורד במלכות שאול וחייב מיתה ועומד למות כאילו כבר מת ואשתו מותרת עש"ה וע' מראה הפנים בירושלמי סנהדרין פרק ב' הלכה ג' ד"ה דם נידה ייחס כסברא זו לדוד עש"ה ולא הביא דברי הב"ר הנ"ל וע' תו' ב"מ קי"ד ב' ד"ה אמר לי' לאו כהן כו' עש"ה וי"ל ביישוב קושיתם ג"כ דא"נ כלל לסברא דפ"נ דוחה רק דכיון דהי' ברור לו שיחייהו לכן עומד לחיות כחי ואינו מטמא כלל:

דף כא:

תוד"ה מקום כ' פירשו בה"ג כו', נ"ב ז"ל הבה"ג ה' אבל וכמה מקום קרוב עשרה פרסי סאגיא דחד יומא כיון דאילו שמע ביומא קמא הוה מצי מייתי כמא דהוה איתי' מעיקרא דמי עכ"ל ושוב ראיתי שגם ברי"ף כאן הובא לשון זה:

דף כב:

תוד"ה ולשמחת כ' דאין שמחה בלא אכילה ושתי', נ"ב לעיל ט' א' בגמ':

דף כג.

אלא יושבין ודומין, נ"ב ל' הבה"ג ה' אבל אלא יושבין ודוין:

דף כד.

אבל שלא פרע ושלא פירם חייב מיתה, נ"ב בבה"ג ה' אבל הוסיף אבל דלא קרע או דשקיל ממזיי' חייב מיתה עכ"ל:

דף כה:

ואתהפוך כרעייהו כו' והיינו דא"ר אשי לאו בר קיפוק חליץ כו', נ"ב ע' חידושי אגדות למהרש"א ד"ה חלש דעתי' וע' שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה ע"ש שהובא שם ראי' ממהרש"א זה דכי היכי דלא חליץ ה"נ לא מייבם ע"ש ואין כאן אפי' רמז ראי' ולא עלה כזה על דעת המהרש"א מעולם וא"ל דא"כ הי' ראוי שיענשו ג"כ שלא יוכלו לייבם דאל"כ הא יש עדיין הוראת השארת הנפש בייבום דז"א ודקדוק כזה בורכא היא דהמהרש"א כ' רק דכיון דהחליצה והייבום בהם הוראה להשארה לכן נענשו בהמנע מהם דבר המורה על ההשארה יען הוציאו מפיהם ל' המורה חלילה נגד ההשארה וע"כ מדה כנגד מדה עונשם בהמנע דבר המורה ההשארה וע"כ די בזה במה שנענשו בהמנע החליצה שיש בה הוראה זאת וה"ה שהי' אפשר וודאי שיענשו בהמנע הייבום שלא יהיו ראוין לייבם ולא יענשו בהמנע החליצה ואך כך נגזר שיענשו בחליצה ואין קושי' בזה כמובן אבל וודאי לא עלה על דעת המהרש"א כלל שאין ראוין לא לחליצה ולא לייבום ושנענשו בהמנע שניהם וז"פ ולא ניתן לכתוב מגודל הפשיטות:

שם כי נח נפשי' דר' יוחנן פתח עלי' כו' קשה היום לישראל כיום בא השמש בצהרים כו', נ"ב מעין זה דפטירת צדיק נמשל לביאת השמש ביומא ל"ח ב' אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנא' וזרח השמש ובא השמש כו':

שם אתחמיאו כוכבי ביממא, נ"ב ע' שו"ת מהר"ם בר ברוך סי' רי"ט וז"ל על הבן הנולד סמוך לחשיכה והי' נראה יום והיו נראים כוכבים קטנים מאוד נ"ל כי יש לסמוך על הכוכבים כו' אעפ"י שלפעמים משתנים סדרי בראשית כדאמר במועד קטן כ"ה ב' אתחזי כוכבי ביממא זהו כשהיו יודעים בבירור שהיום גדול אבל סמוך לחשיכה אין לתלותו אלא בהווה עכ"ל וע' יבמות קכ"א ב' אין מזכירין מעשה נסים:

דף כו.

שנקרע, נ"ב בס' יריאים סי'] ט' איתא "שנשרף":
שם לא אמרו אלא בזרוע, נ"ב ע' רש"י וע' שו"ת חכם צבי סי' י"ז ושו"ת שבות יעקב סי' פ"ד:
שם כיון שהגיע לצופים קורע, נ"ב כזה מכות כ"ד ב' כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם:

דף כו:

ואם לא הודיעו כו', נ"ב ע' שו"ת מהרי"ל סי' קצ"ח:
שם תוד"ה אמר בסה"ד כ' ואין כאן בל תשחית, נ"ב ע' שלטי הגבורים ע"ז פ"ק דף של"ג ע"ב מדפי הרי"ף אות ב' עש"ה וע' תוס' ב"מ נ"ט ב' ד"ה וקרע בגדיו דכ' דאיכא למימר דלצערא בעלמא הוא דעבד הכי וצ"ע דאם אין חיוב בדבר מדינא הא אית בי' משום בל תשחית:

דף כז.

מן המנחה ולמעלה, נ"ב בס' הפרדס לרש"י סי' קי"ט הטעם דמן המנחה ולמעלה כבר חל קדושת שבת וע"כ כשחל יו"ט או ר"ח במוצ"ש נדחה צדקתך מפניהם שכבר חלו הם ומהא נמי איכא למילף מדתנן סוכה שבעה כיצד גמר מלאכול לא יתיר סוכתו אלא מוריד הוא את הכלים מן המנחה ולמעלה בשביל יו"ט האחרון אלמא מן המנחה ולמעלה כיומא דמי עכ"ל וכזה שם ג"כ סי' ק' ע"ש ועפי"ז מובן ג"כ הך דפסחים נ' ב' העושה מלאכה בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה ושם צ"ט ב' לא יאכל אדם בע"ש וימים טובים מן המנחה ולמעלה כדי שיכנס לשבת כשהוא תאוה וי"ל ג"כ דאין הטעם מפאת ששיערו דבאותו הזמן דייקא אם יאכל לא יתאו' לאכול בלילה רק הטעם דמקמי הכי אין עליו חיוב שבת עדיין ואין לו למנוע אכילתו מפאת כניסתו לשבת כשהוא תאוה ורק מן המנחה כו' דחל כבר קדושת שבת הוא דחל עליו ג"כ חיוב זה לראות לאכול סעודת שבת בתאוה והוי דוגמת ל' יום דלפני יו"ט דחל עליו חיובי יו"ט וכנודע אולם ראיית ס' הפרדס מהך דסוכה מ"ח א' אבל מוריד את הכלים כו' יש לדחות דלאו משום חלות חיוב יו"ט אז הוא דמוריד די"ל דמקמי הכי ג"כ הי' חייב אלא דא"א להוריד תחלה כיון דעדיין הוא זמן אכילה ושמא יצטרכו לו כליו באכילתו בסוכה ורק מן המנחה ולמעלה דאינו זמן אכילה עוד כמבואר בשבת קי"ח

א' קערות שאכל בהן ערבית מדיחן לאכול בהן שחרית כו' מן המנחה ואיליך שוב אינו מדיח דבשבת לא יאכל עוד וה"ל טירחא לצורך חול ע"ש ע"כ אז הוא שיכול להוריד כו' וע"ע רשב"א ברכות ריש אלו דברים ד"ה וכבר קדש היום דכ' דכי מטי שקיעה ראשונה של חמה חשיב כיום הבא וכבר קדש היום בע"ש וכבר חל חיוב הבדלה במוצ"ש ע"ש וע"ע תענית כ"ט ב' ואם לא כבס בחמישי בשבת מותר לכבס בע"ש מן המנחה ולמעלה כו' ע"ש:

דף כז:

חוץ מאבל וחולה, נ"ב ע' שו"ת שבות יעקב מאו"ח סי' כ"ו:
שם לכל אומרים להם שבו חוץ מאבל וחולה, נ"ב דסד"א דנהי דאין אבל וחולה חייבין לעמוד עכ"ז אם עמדו והתחילו כבר בכבוד הנשיא הוי בזיון אם ישבו מעתה בלי נתינת רשות קמ"ל וע' דוגמתו עירובין ס"ג א' שאני התם דאתחילו בכבודו, כן י"ל לענ"ד וע' תוד"ה לכל:
שם יום ראשון, נ"ב ע' חידושי הרמ"ה סנהדרין י"ט א' דכ' וכשמברין אותו כדקיי"ל כל ג' ימים אסור לאכול משלו כו' ע"ש בגליון שתמה ע"ז ואולי הית' גירסתו כאן כל ג' ימים וגוף עניין הבראה ל' השאלתות פ' חיי ומחייבינן לאברויי' במיכלא ובמשתיא לפכוחי צערי' עכ"ל ומ"ש ובמשתיא לכאורה אין מבואר כאן ונ' כוונתו להך דפ"ק דכתובות עשרה כוסות תיקנו חכמים בבית האבל ע"ש בשאלתות:
שם הוות קבכיא ביתירתא עלי', נ"ב ל' השאלתות פ' ויחי ועבדא עלי' מילתא יתירא:
שם זה שעבר עביר' ושנה בה, נ"ב בתד"א פרק ד' איתא בכו בכו להולך זה שעבר עביר' ושנה בה ושילש בה ולא חזר בו ולא עשה תשובה על אותו תבכו כו' ונ' דפליגי בפלוגתא דרבי ורשב"ג אי בתרי זימני הוי חזקה או בתלת:

דף כח.

מה פרה אדומה מכפרת אף כו', נ"ב ל' השאלתות פ' פרה מה פרה אדומה מכפרת ומעלת ישראל מטומאה לטהרה אף מיתתן של צדיק ם מכפרת על ישראל עכ"ל נ' דבא ליישב הקושי' מהך דיומא ב' א' דפרה לאו בת כפרה היא וע"כ הוסיף לפרש דהא דאמר כאן דפרה מכפרת היינו שמטהרת ולטהרה קרי לה כפרה אבל אינה כפרה ממש וע' זבחים פ"ח ב' כתונת מכפרת על שפיכות דמים שנא' ויטבלו את הכתונת בדם וברש"י טבילה היינו כפרה עכ"ל היינו דסתם טבילה היא טהרה וטהרה היינו כפרה כמו כאן דמכונה

טהרה בשם כפרה וע"ע משנה סוף יומא דמוכח דקרי לכפרת יוה"כ מקוה עש"ה וע"ע ברכות ט"ז א' למה נסמכו אהלים לנחלים לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות ונ' הכוונה ג"כ דאהלים של תורה מכפרין על עוונות האדם וזהו עניין ההעלאה שמעלין אותו מכף חובה לכף זכות וע' רש"י מנחות ק"י א' ד"ה אין צריך דת"ת מכפר על עוונות ע"ש וא"כ הרי ההיקיש והדמיון בהך דברכות כפרת אהלים לטהרת נחלים ממש כהך דכאן דמקיש כפרת מיתת צדיקים לטהרת פרה ול' השאלתות מה פרה אדומה מכפרת ומעלת את ישראל מטומאה לטהרה דומה להך דברכות מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה ואם גם לא תרצה לפרש הך דברכות על כח כפרה של ת"ת רק ידמה שהמאור שבה מחזיר למוטב או שע"י מה שנודע לו האסור והמחויב עי"ז עולה מכף חובה לכף זכות מ"מ הא חזינן בהך דברכות היקיש העלאה מכף חובה לכף זכות לטהרה וא"כ שפיר יש להקיש ג"כ כפרה לטהרה דכפרה וודאי הרי היא העלאת המתכפר מכף חובה לכף זכות:

שם מכרת דיומי כו', נ"ב ע' רמז לכרת דיומי בס' קרבן חגיגה סי' י"ד:

שם חיי בני ומזוני לא בזכותא כו', נ"ב ע' שו"ת הרשב"א המיוחסות סי' רפ"ז:

שם אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, נ"ב בתשב"ץ מנהגים סי' תקכ"ט כ' אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו פי' וקיום מצוות בידו כשהצדיק נפטר מן העולם בא מלאך אחד ומזכיר כל מה שלמד לשמה ועל זה אמרינן אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו עכ"ל ונ' דמפרש אשרי מי שבא לכאן וקיום תלמודו בידו שהי' צדיק וקיים מה שלמד ואז מזכירין אותו שם כל מה שלמד וממילא גוף תלמודו ג"כ בידו כמשמעו ומגמ' דכאן לכאורה סתיר' קצת לפי' זה ויש ליישב:

דף כח:

נשי דשכנציב אמרן מותא כי מותא ומרען חיבוליא, נ"ב בזכרוני מאחד מספרי מהר"ז מרגליות ז"ל שפי' דכך היו אומרים על מי ששכב זמן רב ביסורים ומת מתוך יסוריו וע"ז היו מקוננין כי המיתה שלו שוותה למיתת שאר בני אדם כי אין חילוק במיתה אך היסורין שהיו לו הם ריבית כי על לא תשימון עליו נשך תירגם אונקלוס לא תשוון עלוהי חבוליא והוסיף בשם הגאון מה"ו סענדיר מסאטנוב ז"ל שהוסיף טעם מדוע נשי דשכנציב דווקא אמרו כך וזה עפ"י ש"ס פסחים קי"ב ב' אל תדור בשכנציב משום דליצני הוו ומשכו לך בליצנותא ובש"ס ע"ז י"ח ב' קשה היא הליצנות שתחלתה יסורין וסופה כלי' וע"כ בשכנציב דווקא הי' שכיח שבא עליהם יסורין ומתו מתוך היסורין שזה

עונש הליצנות וע"כ נשי דשכנציב דייקא קוננו כך מותא כי מותא ומרעין חיבוליא עכ"ד דפח"ח וגם אני מצאתי תיבת חיבוליא כל' הגמ' על ריבית בשאלתות פ' בהר וז"ל וכי מוזיף אסור לי' למישקל ריביתא וחיבוליא דכתי' אל תקח מאתו נשך ותרבית עכ"ל: